

Suomen luonnonsuojeluliiton
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.
Kuninkaankatu 39
33200 Tampere
pirkanmaa@sll.fi
p. 040 515 4557

MUISTUTUS

3.5.2016

Oriveden seudun luonnonsuojeluyhdistys ry.
c/o Jyrki Heimonen
Joenmutka 1
35100 Orivesi as
jyrki.heimonen@aarnipaja.fi
p. 050 550 0369

Oriveden kaupunki
rantayleiskaava@orivesi.fi

MUISTUTUS ORIVEDEN RANTAOSAYLEISKAAVA-AEHDOTUKSESTA

1. Aluksi

Olemme tutustuneet Oriveden rantaosayleiskaavaehdotuksen valtavaan aineistoon rajallisten resurssiemme puitteissa. Kaikki oleellinen kaavaan liittyvä aineisto vaikuttaa olevan löydettävissä kaupungin nettisivuilta, mistä kaupunki ansaitsee kiitokset. Kaavaluonnoksesta antamamme mielipide näyttää myös aiheuttaneen jonkin verran positiivisia muutoksia kaavaehdotukseen, mutta suuret linjat eivät ole muuttuneet.

Muistutuksena kaavaehdotuksesta lausumme seuraavaa.

2. Kaavan mitoitus ja rakentamisen kokonaistehokkuuden arviointi

Oriveden rannoilla on tällä hetkellä 2253 vanhaa lomarakennuspaikkaa, 494 vanhaa asuinrakennuspaikkaa ja 88 maatilan talouskeskuksen aluetta. Lisäksi kaupungin alueella on 555 ranta-asemakaavojen mukaista rakennuspaikkaa. (Kaavaehdotus s. 4.)

Rantaosayleiskaavaehdotuksessa osoitetaan yhteensä 1001 uutta lomarakennuspaikkaa ja 21 uutta asuinrakennuspaikkaa, joten kaavan toteutuessa Oriveden rantarakennuspaikkojen määrä lisääntyisi 30 prosentilla. Lisäys on erittäin suuri, kun otetaan huomioon rantojen luonnonarvot ja virkistyskäyttö. Virkistyskäytön näkökulmasta rannat on monin paikoin rakennettu jo nyt pahasti umpeen.

Oriveden rantaosayleiskaavaehdotuksen perusteella ja kaavaselostuksessa selostetuilla mitoituspereiaatteilla on vaikea arvioida kaupungin rantarakentamisen kokonaistehokkuutta. Tämä johtuu ennen muuta siitä, että ranta-asemakaavoitettujen alueiden rakennuspaikkoja ei ole otettu huomioon rantaosayleiskaavan mitoituksessa (kaavaselostus s. 70–71). Huomautimme tästä jo kaavaluonnoksesta antamassamme mielipiteessä, mutta asiaa ei ole nähtävästi korjattu, vaikka kaupungin vastineessa näin annettiin ymmärtää. Kaavaselostuksessa (s. 60) todetaan edelleen näin: ”Voimassa olevien ranta-asemakaavojen alueet on rajattu mitoitussyöhyketarkastelun ulkopuolelle.” Muutosehdotus: Rakentamistehokkuuden tarkastelu toteutetaan kokonaisuudessaan siten, että myös ranta-asemakaavoitetut alueet lasketaan mukaan.

3. Pukalan virkistysmetsä

3.1. Yleistä

Pukala-järven pohjoisrannalla sijaitsee Metsähallituksen perustama noin 12 neliökilometrin laajuinen Pukalan virkistysmetsä, joka tunnetaan suosittuna retkeilyalueena erityisesti Oriveden ja Tampereen seudulla. Osayleiskaavassa Pukala on pohjoisella osa-alueella 2.

Pukalan retkeilyalueella rantaosayleiskaava sisältää runsaasti suuria epäkohtia. Keskeinen ongelma on se, että Pukalaan ollaan yleensäkin osoittamassa matkailupalvelujen (RM-3) ja loma-asuntojen (RA) rakentamista. Pukala on retkeilykäytössä oleva valtion virkistysmetsä, jota Metsähallitus hallinnoi. Metsähallituksen perusti Pukalaan ensin luonnonhoitometsän vuonna 1968, ja vuonna 1997 koko alue muutettiin virkistysmetsäksi. Mielestämme Pukalan rannoille rakentaminen on myös voimassaolevan maakuntakaavan vastaista, sillä koko retkeilyalue on maakuntakaavassa VR- aluetta (retkeily- ja ulkoilualue). Tilanne ei myöskään ole muuttumassa maakuntakaava 2040:ssä, joka on tällä hetkellä ehdotusvaiheessa.

Virkistysmetsään osoitettavaa rakentamista ei kaavaehdotuksessa perustella millään tavalla, vaan asia vain todetaan näin (kaavaselostus, s. 62): ”Pukalan virkistysmetsä on rantaosayleiskaava-alueen ainoa valtakunnallinen/maakunnallinen yleisessä käytössä oleva virkistysaluekokonaisuus. Alue on osoitettu maakuntakaavassa retkeily- ja ulkoilualueeksi. Alueen nykyiset virkistyskäyttötoiminnot eivät estä kokonaan alueen rantarakentamista. Pukalan alueen rantarakentamisen määrä tulee mitoitaa siten, että uusi rakentaminen voidaan sijoittaa alueen virkistyskäyttöarvot huomioiden.” Hämmäntävästi Pukala esitellään kuitenkin myös rantaosayleiskaavan rakentamisesta vapaana alueena (kaavaselostus, s. 67).

Häkellyttävää on se, että kaikki Pukalaan esitetyt RM- ja RA-alueet sijaitsevat (Ikkalan entisen kämpän RA- aluetta lukuun ottamatta) Metsähallituksen määrittelemillä erityiskohteilla (arvokkaat luontokohteet, ekologiset yhteydet, METSO-ohjelman mukaiset kohteet, maisema-alueet). Tämä osoittaa mielestämme suurta piittaamattomuutta valtion maita koskevista, osallistavista suunnitteluprosesseista (luonnonvarasuunnittelu, alue-ekologinen suunnittelu), joissa alueiden käytöstä on päätetty. Metsähallitus on myös itse julkisesti rinnastanut alue-ekologisen suunnittelun erityiskohteet suojelualueisiin (viite 1).

Voimassaolevassa Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa Pukalan alue on merkitty retkeily- ja ulkoilualueeksi (VR) ja saarten osalta luonnonsuojelualueeksi (SL). Lisäksi Pukala kuuluu laajaan luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeään alueeseen (luo 1), jonka suunnittelusuositus on kirjattu maakuntakaavaan tässä muodossa: ”Alueen maankäyttö ja siellä suoritettavat toimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Viranomaisten tulee aluetta koskevissa suunnitelmissa ja päätöksissä huomioida alueen luontoarvojen monipuolisuus.” Nähdäksemme Oriveden rantaosayleiskaavaehdotus on Pukalan virkistysmetsän osalta selvästi maakuntakaavan vastainen.

Ehdotusvaiheessa olevassa Pirkanmaan maakuntakaava 2040:ssa Pukalan alue on pääosin retkeily- ja ulkoilualuetta (VR), mutta Pukala-järven saaret ja Metsähallituksen 2009 perustama suojelumetsä on merkitty suojelualueiksi (S).

Muutosehdotus: Kaikki rantaosayleiskaavaehdotuksen uudet rakennuspaikat (matkailupalvelujen alueet ja omarantaisten loma-asuntojen rakennuspaikat) poistetaan Pukalan virkistysmetsästä. Seuraavassa tarkastelemme aluetta koskevia ongelmia yksityiskohtaisesti ja teemme yksilöityjä ja paikkaan sidottuja muutosehdotuksia.

3.2. RM-alueet

Rantaosayleiskaavaehdotuksessa Pukalaan on merkitty kolme matkailupalvelujen aluetta: RM-3 -alueet Pukala-järven Valkealahden länsirannalle ja Valkeajärven itäpähän, Neejärven luoteisrannalle sekä RM-alue Ikkalan vuonna 2012 pois valtion omistuksesta myydyin entisen vuokrakämpän pihapiiriin. Kaavamääräysten mukaan sekä RM-3 että RM-alueet ”on tarkoitettu matkailu- ja lomakeskuksille, lomakylille, leirikeskuksille ja muille vastaaville matkailua palveleville toiminnoille”. RM-3 alueista todetaan lisäksi, että niiden ”yksityiskohtainen maankäyttö tulee järjestää ranta-asemakaavalla”.

Valkealahden–Valkeajärven RM-3 -alue on näistä kaikkein haitallisim, sillä se sijoittuu alueelle, joka on Pukalan nykyisen, jokamiehenoikeuksiin perustuvan virkistyskäytön kannalta keskeinen. Kaavaehdotuksessa alueelle ehdotetaan 4800 k-m² rakennusoikeutta. RM-3 -alueen rajaus on hieman muuttunut kaavaluonnoksesta -ehdotukseen ja rakennusoikeuden määrää on vähennetty 900 k-m², mutta kokonaistilanne ei ole parantunut oleellisesti. Sitä paitsi Pukalan alueeseen kuuluvan Neejärven RM-3 alueen rakennusoikeutta on samalla lisätty 300 k-m².

Valkealahden–Valkeajärven alueella on myös useita Metsähallituksen oman alue-ekologisen suunnittelun arvokkaita luontokohteita, METSO-ohjelman mukaisia luontokohteita ja maisema-alueita (rantametsiä) sekä monimuotoisuuden lisäämisalue, ks. liitteet 1, 2, 3 ja 4. Näistä arvokkaat luontokohteet, ekologiset yhteydet ja METSO-kohteet on jätetty metsätaloustoimien ulkopuolelle, ja Metsähallitus on itse aikoinaan rinnastanut ne jopa suojelualueisiin (viite 2). Valkealahden länsirannan tuntumassa on tehty myös silmälläpidettävän (NT) ja EU:n luontodirektiivin suojaaman liito-oravan jätöshavainto vuonna 2005 (Juho Kytömäki). Havainnon pitäisi näkyä ympäristöhallinnon Hertta-tietokannassa ja/tai Metsähallituksen paikkatietojärjestelmässä.

Rantaosayleiskaavan luontoselvityksen päivityksessäkin alue on todettu melko laajalti liito-oravalle soveltuvaksi alueeksi ja osin METSO-ohjelmaan sopivaksi alueeksi. Näillä kohteilla on kaavaehdotuksessa merkintä luo-2 (muu luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue) RM-3 -merkinnän päällä (tai alla).

Valkealahden–Valkeajärven varttuneet ja vanhat metsät täyttävät lisäksi laajalti METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet. Valkealahden länsirannan ja Valkeajärven luonnonarvot ja kaikille avoimet virkistyskäyttömahdollisuudet menetetään, jos kaavaehdotuksessa esitetty RM-3 -alue toteutuu. *Muutosehdotus: Valkealahden–Valkeajärven RM-3 -alue muutetaan VR-alueeksi ja sen varttuneille ja vanhoille metsille laitetaan lisäksi luo-merkintä.*

Neejärven luoteisrannalle kaavaehdotuksessa on merkitty RM-3 -alue, jolle on osoitettu rakennusoikeutta 1500 k-m². Kaavaluonnoksessa rakennusoikeutta oli 1200 k-m², joten määrää on lisätty 300 k-m²:llä. Kyseinen ranta-alue on Metsähallituksen alue-ekologisen suunnitelman kartan (liitteet 1, 2 ja 4) mukaan maisema-alue. *Muutosehdotus: Neejärven luoteisrannan RM-3 -alue muutetaan VR-alueeksi.*

Ikkalan RM-alueen rakennusoikeudeksi on merkitty 300 k-m², mutta kaavamääräysten mukaan alue on mahdollista toteuttaa myös yhtenä omarantaisena loma-asunnon rakennuspaikkana. Ikkalan kämppä sopisi Pukalan virkistysmetsän ”tukikohdaksi” tai opastuskeskukseksi, jossa voisi olla tarjolla retkeilyä tukevia toimintoja. Mielestämme omarantaisen loma-asunnon rakentaminen ei sen sijaan voi olla mahdollista. *Muutosehdotus: Ikkalan RM-alueesta poistetaan mahdollisuus omarantaisen loma-asunnon rakentamiseen.*

3.3. RA-alueet

Omarantaisten loma-asuntojen rakennuspaikkoja (RA) Pukalan virkistysmetsään on kaavaehdotuksessa osoitettu kaikkiaan 10. Kaavaluonnokseen verrattuna rakennuspaikkoja on yksi vähemmän. Rakennuspaikoista kolme on sijoitettu Siitinjärven kaakkoispäähän, Ruomuslahden etelärannalle. Kolme rakennuspaikkaa on osoitettu Valkeajärven lounaisrannalle, kaksi Hasiajärven etelärannalle ja kaksi Yläinen Pitkäjärven länsirannalle. Kaikki osuvat alueille, joilla on Metsähallituksen aiemmin määrittelemiä erityiskohteita.

Siitinjärven Ruomuslahden RA 3 -alue osuu Metsähallituksen monimuotoisuuden lisäämisalueelle (liite 4) ja painetun alue-ekologisen suunnitelman maisema-alueelle (liitteet 1 ja 2). *Muutosehdotus: RA-alue muutetaan VR-alueeksi ja lisätään luo-merkintä.*

Valkeajärven lounaisrannan RA 3 -alue on merkitty Metsähallituksen alue-ekologisen suunnitelman maisema-alueelle (liitteet 1, 2 ja 4). *Muutosehdotus: RA-alue muutetaan VR-alueeksi.*

Hasiajärven etelärannan RA 2 -alue sijaitsee Metsähallituksen alue-ekologisen suunnitelman maisema-alueella (liitteet 1, 2 ja 4). *Muutosehdotus: RA-alue muutetaan VR-alueeksi.*

Yläinen Pitkäjärven länsirannan RA 2 alue sijaitsee osin Metsähallituksen alue-ekologisen

suunnitelman luontokohteella (liite 4) ja maisema-alueella (liitteet 1 ja 2). Muutosehdotus: RA-alue muutetaan VR-alueeksi ja sille lisätään osin luo-merkintä.

Pukalan virkistysmetsään vaikuttavat paitsi virkistysmetsän alueelle myös sen rajalle, yksityismaiden puolelle, kaavoitetut omarantaisten loma-asuntojen rakennuspaikat. Siitinjärven rantaan, Koirainnokkaan kaavoitetulle rakennuspaikalle (RA 1) ei ole tietä, ja sama koskee Valkeajärven Järvenperänlahden suulla (itäpuolella) olevaa RA 1 -aluetta. Jos mainitut tontit kaavoitetaan ja mökit rakennetaan, tiet tonteille jouduttaisiin vetämään virkistysmetsän läpi. Uusien, yksityistä mökkeilyä palvelevien, yleistä virkistyskäyttöä haittaavien ja luonnonarvoja heikentävien teiden rakentaminen valtion virkistysmetsään ei ole alueen käyttötarkoituksen mukaista. Muutosehdotus: Siitinjärven Koirainnokan ja Valkeajärven Järvenperänlahden suun itäpuolen RA 1 -alueet poistetaan kaavasta ja muutetaan VR-alueeksi.

3.4. Pukalan suojelu

Esitimme elokuussa 2014 Metsähallitukselle, ympäristöministeriölle sekä maa- ja metsätalousministeriölle, että Pukalan virkistysmetsästä perustettaisiin kansallispuiston tyyppinen luonnonsuojelu- ja virkistysalue (viite 2). Esitys on edelleen ajankohtainen.

Valtakunnalliset luonnonsuojelujärjestöt laativat vuonna 2012 laajan valtion omistamia metsä- ja suoalueita koskevan Kansallisomaisuus turvaan -suojeluesityksen. Pukalan virkistysmetsästä esityksessä on mukana 198 hehtaarin laajuinen ”Pukalan laajennus”, joka ulottuu Pukala-järven Valkealahdesta pohjoiseen Siitinjärvelle ja siitä länteen (suuremmalle) Valkeajärvelle (viite 3). Alue rajautuu suoraan Metsähallituksen vuonna 2009 perustamaan Pukalan METSO 10 000 -suojelualueeseen, jolla on SL-merkintä rantaosayleiskaavaehdotuksessa.

3.5. Metsähallituksen kaavoitusperiaatteista

Metsähallituksen maankäyttöä Länsi-Suomessa ohjaavassa Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksessa kaudelle 2009–2013 (viite 4) todetaan kaavoituksesta seuraavasti:

”Kaavoitusta jatketaan vuonna 2008 hyväksytyjen Metsähallituksen maiden kaavoitusperiaatteiden mukaisesti. Kaavoitusperiaatteet on laadittu yhteistyössä ympäristö- ja maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Kaavoituksella sovitetaan yhteen yhteiskunnalliset velvoitteet ja tuloksellinen toiminta. Kaavoituksessa varmistetaan, että seudulliset ja valtakunnalliset luonnonsuojelu- ja virkistysarvot, kulttuuriarvot sekä jokamieskäytön mahdollisuudet otetaan korostetusti huomioon valtion mailla.

Ranta-alueilla lomatonttien kaavoittamista ja kauppaa jatketaan valtio-omistajan määrittelemien tavoitteiden ja reunaehtojen mukaisesti.”

Edellä mainittuja Metsähallituksen maiden kaavoitusperiaatteita tai valtio-omistajan määrittelemiä tavoitteita ja reunaehtoja ei tietääksemme ole saatettu lainkaan julkisuuteen, joten emme voi ottaa

niihin kantaa. Kannatamme varauksetta luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksen kirjausta: ”Kaavoituksessa varmistetaan, että seudulliset ja valtakunnalliset luonnonsuojelu- ja virkistysarvot, kulttuuriarvot sekä jokamieskäytön mahdollisuudet otetaan korostetusti huomioon valtion mailla.” Nähdäksemme kirjaus ei toteudu Pukalan alueen osalta Oriveden rantaosayleiskaavaehdotuksessa, kun otetaan huomioon esimerkiksi voimassaolevan maakuntakaavan VR- ja luo 1 -merkinnät sekä Pukalan status yleisesti tunnettuja, valtion omistamana ja Luontoon.fi -sivuilla esiteltävänä ja kehuttuna virkistysmetsänä (viite 5).

3.6. Vetoamus Oriveden kaupungille ja Metsähallitukselle

Vetoamme Oriveden kaupunkiin ja Pukalan alueen osalta myös Metsähallitukseen, että rantaosayleiskaava laadittaisiin maakuntakaavan mukaisesti sekä kaupunkilaisten että yleistä etua kunnioittaen. Tämä tarve korostuu Pukalan virkistysmetsässä, joka on maakuntakaavassa retkeily- ja ulkoilualue (VR) sekä orivesiläisille ja muillekin suomalaisille tärkeä virkistysalue. Alueella on lisäksi runsaasti erityiskohteita, jotka on päätetty perustaa osallistavissa suunnitteluprosesseissa (alue-ekologinen suunnittelu ja luonnonvarasuunnittelu) ja joista osan Metsähallitus on itsekin rinnastanut aiemmin suojelualueisiin. Matkailupalvelualueiden (RM) ja rantatonttien (RA) kaavoittamien Pukalan alueelle on harkitsematonta. Pukalan retkeilyalue on jo nyt tunnettu, joten aluetta ei kannata pilata ja menettää rakentamalla rantoja. Sitä tulisi kehittää kansallispuiston tyyppiseksi suojelu- ja virkistysalueeksi, kuten olemme esittäneet. Tällöin se olisi todellinen vetovoimatekijä Oriveden kaupungille.

4. Längelmäen Mulkovuori (Iso-Löytäneen eteläranta)

Iso-Löytäne -järven etelärannalle (kaavaehdotuksessa Längelmäen osa-alue 5) ollaan osoittamassa yhteensä kahdeksan uutta omantaraisen loma-asunnon rakennuspaikkaa (RA). Näistä viisi itäisintä ulottuu luo-2 D65 -alueelle, joka perustuu kaavan luontoselvityksessä mainittuun muuhun arvokkaan luontokohteeseen (Mulkovuoren metsä). Luontoselvityksen päivityksessä alue on paloitettu useammaksi liito-oravan elinympäristöksi soveltuvaksi metsäksi, mutta rakennuspaikat ovat silti edelleen selvityksessä arvokkaiksi todettujen kohteiden (erityisesti luo-2 D65.1 ja luo-2 D65.2) päällä. Mulkovuoren metsä- ja kallioalueella on selvästi valtakunnallista merkitystä luonnon monimuotoisuudelle paitsi omana kohteenaan myös Sinivuoren luonnonpuistoa täydentävänä alueena. Kansallispuistokomitea esittikin aluetta Sinivuoren luonnonpuiston laajennukseksi jo vuonna 1976 (viite 6).

Mulkovuoren alueen edustava suo-kalliometsä -mosaiikki valittiin soidensuojelun täydennysohjelman kohteeksi (Mulkovuori-Pakojärvenkalliot, viite 7) vuonna 2015. Tämä alleviivaa kohteen valtakunnallisesti merkittäviä suojeluarvoja. Alueen metsät täyttävät myös laajalti METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet, mikä on osittain mainittu myös esimerkiksi rantaosayleiskaavan luontoselvityksen päivityksessä. Mulkovuoren alue on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa määritelty valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi (ge2-027), mikä on otettu huomioon rantaosayleiskaavassakin ge-merkintänä. Tämä ei ole kuitenkaan estänyt loma-asuntojen rakennuspaikkojen merkitsemistä kaavaehdotukseen. *Muutosehdotus: RA-alueet*

poistetaan ja luo-merkintä laajennetaan koskemaan koko rakentamatonta Mulkovuoren aluetta Iso-Löytäneen etelärannalla.

5. Eräjärven alue: Rönni, Kuoresalo ja Kuoresalmi

Kaavaehdotuksessa (Eräjärven osa-alue 1) Rönнин alueelle Paavonsaareen (Eräjärventien länsipuolelle) on merkitty kaksi omarantaisen loma-asunnon rakennuspaikkaa (RA). Tontit rajautuvat suoraan Hirttopohjan Natura 2000 -alueeseen (FI0334001, toteutustapa luonnonsuojelulaki ja vesilaki), joka on lintudirektiivin mukainen erityinen suojelualue eli SPA-alue. Rakentaminen ja asuminen ovat merkittävä uhka vaateliaan vesilinnuston pesimisturvalle, mikä on ollut SPA-alueiden perustamisen tarkoituksena. Perustettu suojelualue (kartta, liite 5) ulottuu vesialueiden lisäksi vesijättömaalle ja maa-alueille, joten uusien rantatonttien kaavoittaminen Rönniin on mielestämme täysin mahdotonta.

Omarantaisten loma-asuntojen rakennuspaikkojen kaavoittaminen Rönнин Paavonsaareen on myös ristiriidassa alueen nykyisen käytön kanssa. Rönni on maisemallisesti erittäin merkittävä, yleinen virkistys- ja tapahtuma-alue, joka tunnetaan jopa valtakunnan tasolla tanssilavastaan ja kesäteatteristaan. Samalle pienelle alueelle ei ole senkään vuoksi järkevää kaavoittaa yksityisiä mökkitontteja. Muutosehdotus: Rönnin kaksi uutta rakennuspaikkaa (RA) Eräjärventien länsipuolella poistetaan rantaosayleiskaavasta.

Rönнин eteläpuolella sijaitsevan Kuoresalon saaren eteläpuolisen Kuoresalmen etelärannalle ja siitä Vetterkullan kartanoa kohti on kaavaehdotuksessa merkitty 10 uutta omarantaisen loma-asunnon rakennuspaikkaa. Alueella on komeaa vanhaa hakamaata, rantalehtoa ja haavikkoja, missä erityisesti suojeltavalla (luonnonsuojelulaki 47 §) ja vaarantuneeksi (VU) luokitellulla valkoselkätikalla on vanhoja yöpymis- ja pesimiskoloja.

Kuoresalmen rannat ovat alueen ainoita rakentamattomia ranta-alueita ja tärkeää elinympäristöä esimerkiksi saukolle (NT), joka on EU:n luontodirektiivin liitteessä IVa mainittu tiukkaa suojelua vaativa laji, ja linnustolle. Kuoresalon saaren rannat ovat pitkään olleet rakentamattomia. Saaren keskellä on SL-alueeksi merkitty metsälehmusmetsikkö. Metsälehmusta kasvaa saarella laajemminkin, tosin osa niistä hakattiin pois jo rakenteilla oleville mökeille johtavan tien alta.

Kuoresalon pohjoisosaan, Eräjärventien länsipuolelle, on merkitty kaksi omarantaisen loma-asunnon rakennuspaikkaa. Alue kuuluu luonnonsuojelulain (49 §) suojaamaan ja EU:n luontodirektiivin liitteessä IVa mainitun liito-oravan elinympäristöön, ja alueella viime vuosina tehty liito-oravahavainnot on toimitettu Pirkanmaan ELY-keskukselle.

Kuoresalo ja Kuoresalmi ovat alueen ainoina rakentamattomina ranta-alueina tärkeitä rantaluonnon säilymisen kannalta ja ne tulisi säilyttää rauhallisena elinympäristönä ranta-eliöille. Muutosehdotus: Kuoresalmen rannoilta ja Kuoresalosta poistetaan RA-alueet. Alueet tulee merkitä luo-alueiksi, kuten Kuoresalon itäosassa on jo tehty.

6. Muita aluekohtaisia huomioita

6.1. Onkiluoto-Pallanlahti, Oriselkä

Onkiluodon (eteläinen osa-alue 2) osalta kaavaan on tehty muutoksia luonnosvaiheesta antamamme mielipiteen ja luontoselvityksen päivityksen perusteella, mikä on hyvä asia. Kaavaehdotuksessa on kuitenkin yhä merkittäviä ongelmia Onkiluodon-Pallanlahden alueella Oriselän itärannalla.

Onkiluodon alueen koillisosassa Särkäsalmen suulla, Soimaniemessä sekä Soimaniemen ja Pallanlahden välisellä alueella on yhteensä kuusi omarantaisen loma-asunnon rakennuspaikkaa (RA). Kaikkiin rakennuspaikkoihin sisältyy vesijättöä eli maanomistuksellisesti (yhteistä) vesialuetta, ja Särkäsalmen suun rakennuspaikka on jopa pääosin vesijättöä. Lisäksi rannoilla on kauttaaltaan sl-1-, luo-1- tai luo-2-merkintä, joten kyse on luonnonarvoiltaan erittäin tärkeistä alueista. Kaavaehdotuksen rakennuspaikat uhkaavat vesilintujen pesintöjä ja myös luontodirektiivin (liite IVa) lajeihin kuuluvaa viitasammakkoa. Särkäsalmen suun rakennuspaikka sijaitsee saukolle (silmälläpidettävä, NT, direktiivilaji) tärkeällä alueella. Muutosehdotus: Kaikki kuusi rakennuspaikkaa (RA) poistetaan Oriselän itärannalta Onkiluodon Särkäsalmen suun ja Pallanlahden väliseltä alueelta.

6.2. Ylä-Viteli -järvi

Ylä-Viteli -järvellä (pohjoinen osa-alue 1) pesii häiriöaltis kaakkuri. Pesintä todettiin vuonna 2013 järven luoteispään lounaisrannalla (tieto: Timo Peltoniemi). Kaakkurista ei ole kuitenkaan mainintaa kaavan luontoselvityksessä tai selvityksen päivityksessä, vaan järven luoteispäähän on merkitty yksi omarantaisen loma-asunnon rakennuspaikka (RA1). Järven rannalla on jo mökkejä (mm. pohjoisrannan ranta-asemakaava), mutta aivan luoteiskärki on ollut rauhallinen osa-alue, mikä on mahdollistanut kaakkurin pesinnän. Uusi rantamökki luoteiskärkeen voisi olla kaakkurille kohtalokas. Muutosehdotus: Ylä-Vitelin luoteispään RA1-alue poistetaan ja koko luoteispään rannat merkitään luo-alueeksi kaakkurin pesinnän vuoksi.

6.3. Myllyjärvi, Onnistaipale

Onnistaipaleen Myllyjärven (pohjoinen osa-alue 3) Myllysaaren itä- ja pohjoispuoliset melko kapeat ja runsaan vesikasvillisuuden hallitsevat salmet ovat linnustollisesti arvokkaita. Alueella pesii muun muassa yli 200 parin kolonia naurulokkeja (vaarantunut, VU). Lisäksi pesimälinnustoon kuuluvat tukkasotka (erittäin uhanalainen, EN, mahdollinen pesintä), haapana (VU), taivaanvuohi (VU), pajusirkku (VU), silkkiuikku (NT), kuovi (NT), punavarpunen (NT), lapasorsa, pikkulokki ja laulujoutsen (linnustotiedot: Timo Peltoniemi). Ihmettelemme, miksi Myllyjärven merkittävä naurulokkikolonia ei ole saanut kaavaehdotuksessa luo-merkintää turvakseen, kun esimerkiksi Toritun Laahuksen pikkulokki- ja naurulokkikoloniolla sellainen on. Muutosehdotus: Myllysaaren itä- ja pohjoispuoliset vesialueet merkitään luo-alueeksi.

6.4. Pasko ja Aurikkojärvi

Pasko-järven ja Aurikkojärven rannoilla (eteläinen osa-alue 4) on runsaasti kaavan luontoselvityksessä paikannettuja luo-1 -alueita (metsälain 10 §:n mukaisia rantalehtoja) ja luo-2 -alueita (rantaniittyjä), jotka edustavat uhanalaisia luontotyyppejä ja jotka ovat myös lajistollisesti arvokkaita. Kaavaehdotuksessa on merkitty omarantaisten loma-asuntojen rakennuspaikkoja (RA) suoraan luo-alueiden (sekä luo-1 että luo-2) päälle ainakin Paskon etelärannalla ja Aurikkojärven Kaipaanlahden luoteisrannalla. *Muutosehdotus: RA-alueet poistetaan luo-alueiden päältä.*

7. Rantatonttien kaavoittaminen aiemmin rakentamattomille järville ja lammille

Oriveden rannat ovat paikoin erittäin kuormitettuja rantamökkien vuoksi. Tähän asti kokonaan rakentamattomina säilyneiden järvien ja lampien rannat tulisi mielestämme säilyttää sellaisinaan sekä luonnonarvojen että virkistyskäyttömahdollisuuksien vuoksi. Monet tällaiset järvet ja lammet ovat ”erämaisia” ja potentiaalisia pesimäalueita esimerkiksi vaateliaalle kaakkurille.

Kaavaehdotuksessa on merkitty omarantaisten loma-asuntojen rakennuspaikkoja (RA) useille rakentamattomille pienille järville ja lammille eri puolilla Orivettä, esimerkkeinä Härkijärvi ja Iso-Korkijärvi (eteläinen osa-alue 1), Koukkujärvi (pohjoinen osa-alue 2) sekä Pikku-Niska, Risteyslammi, Matinjärvi ja Ahvenlammi (pohjoinen osa-alue 1).

Ansionlahti-niminen umpeenkasvava, peltojen ympäröimä pikkujärvi Oriselän itäpuolella (eteläinen osa-alue 2) Lyytikälässä on mielestämme täysin sopimaton kohde kahden omarantaisten loma-asunnon rakennuspaikaksi. Ansionlahti edustaa jo nykyisellään oikeastaan enemmän kosteikko- kuin vesistöluontoa (ilmakuva, liite 6) ja on potentiaalisesti esimerkiksi linnustoltaan arvokas kohde.

Orivedellä on säästynyt toistaiseksi käytännössä kokonaan rakentamattomina myös suurempia järviä, kuten Kielikkäjärvi ja Valkeajärvi Pukalan virkistysmetsän, Pukala-järven ja Tampereen rajan välissä. Tällaisille järville rakennuspaikkoja on merkitty runsaasti, joten kaavan mukaisen rakentamisen toteutuessa järvien luonne muuttuisi ratkaisevasti. *Muutosehdotus: RA-alueet poistetaan kokonaan rakentamattomilta järviltä ja lammilta, erityisesti luontoselvityksessä arvokkaiksi todetuilta tai muuten luonnoltaan arvokkaiksi tiedetyiltä kohteilta.*

8. Vesijättömaat

Orivedelläkin monien järvien rannoilla on vesijättöä eli vesijättömaata, joka kuuluu maanomistuksellisesti vesialueeseen eli yleensä yhteiseen vesialueeseen. (useimmiten kylän yhteisen vesialueen osakaskunnalle). Vesialuetta ei voi kaavoittaa rakentamiselle, joten rantaosayleiskaavaehdotuksessa on periaatteessa kategorinen virhe jokaisella rakennuspaikalla, johon sisältyy vesijättöä. Toki rantakiinteistön omistaja voi hakea Maanmittauslaitoksen kiinteistötoimitusta, vesijätön lunastamista, saadakseen vesijättömaan itselleen.

Rantaosayleiskaavaehdotuksessa (selostus, s. 59) todetaan vesijättömaista ainoastaan seuraavaa: ”Rakennuspaikan vesistöön tai vesijättöön rajoittuvan rantaviivan pituuden tulee olla vähintään 40 m, mutta rakennuspaikoilla pyritään 50–60 m rantaviivapituuteen.” Tästäkin syystä on omituista, että vesijättömaat on sisällytetty suoraan osaksi rakennuspaikkoja. Korostamme, että vesijättöalueet ovat luonnon kannalta monesti arvokkaimpia vyöhykkeitä, joten niiden säilyttäminen mahdollisimman luonnontilaisina on ensiarvoisen tärkeää. Esimerkkejä arvokkaista vesijättömaista, joille kaavaehdotuksessa on merkitty omarantaisten loma-asuntojen rakennuspaikkoja, ovat mm. Kuoresalmen rannat (Eräjärven osa-alue 1) ja Oriselän itäranta Särkäsalmesta Pallaanlahteen (eteläinen osa-alue 2). Muutosehdotus: Vesijättöalueet tarkastellaan vielä uudelleen koko rantaosayleiskaavan alueella, ja rakennuspaikkamerkinnot poistetaan niiltä ainakin luonnonarvoiltaan merkittävillä kohteilla.

9. Lopuksi

Pyydämme kirjallista vastausta muistutukseemme.

Tampereella ja Orivedellä 3.5.2016

Larissa Heinämäki
puheenjohtaja
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Juho Kytömäki
sihteeri
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Jyrki Heimonen
puheenjohtaja
Oriveden seudun luonnonsuojeluyhdistys ry.

Anne Lappalainen
sihteeri
Oriveden seudun luonnonsuojeluyhdistys ry.

Viitteet

1. Metsähallitus (2001). Metsähallituksen metsät on ”alue-ekologisoitu”. Tiedote 12.2.2001.
http://www.metsa.fi/tiedotteet/-/asset_publisher/1im94Tprnc1a/content/metsahallituksen-metsat-on-quot-alue-ekologisoitu-quot-?inheritRedirect=false&redirect=http%3A%2F%2Fwww.metsa.fi%2Ftiedotteet%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_1im94Tprnc1a%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-6%26p_p_col_pos%3D1%26p_p_col_count%3D2%26_101_INSTANCE_1im94Tprnc1a_advancedSearch%3Dfalse%26_101_INSTANCE_1im94Tprnc1a_keywords%3D%26_101_INSTANCE_1im94Tprnc1a_delta%3D20%26p_r_p_564233524_resetCur%3Dfalse%26_101_INSTANCE_1im94Tprnc1a_cur%3D106%26_101_INSTANCE_1im94Tprnc1a_andOperator%3Dtrue Viitattu 3.5.2016.
2. Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry. & Oriveden seudun luonnonsuojeluyhdistys ry. (2014). Pukalan virkistysmetsän suojelu. Aloite 11.8.2014.
http://www.sll.fi/pirkanmaa/kannanotot/2014/140811_pukala_suojelualoite.pdf Viitattu 3.5.2016.
3. WWF, Luonto-Liitto, Suomen luonnonsuojeluliitto & Greenpeace (2012). Pukalan laajennus. Kansallisomaisuus turvaan – valtion omistamia suojelunarvoisia metsä- ja suoalueita.
<http://wwf.fi/mediabank/2784.pdf> Viitattu 3.5.2016.
4. Metsähallitus (2009). Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus. Kausi 2009–2013. <http://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/mt/mt62.pdf> Viitattu 3.5.2016.
5. Metsähallitus (2016). Pukalan virkistysmetsä. Luontoon.fi. <http://www.luontoon.fi/pukala> Viitattu 3.5.2016.
6. Kansallispuistokomitean mietintö (1976). Komiteanmietintö 88/1976. 199 s.
7. Alanen, A. & Aapala, K. (toim., 2015). Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Ympäristöministeriön raportteja 26/2015.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/158285/YMra_26_2015_FINAL.pdf?sequence=1 Viitattu 3.5.2016.

Liitteet

1. Metsähallituksen Pukalan alue-ekologisen suunnitelman (v. 1998) skannattu kartta 1. Maisema-, kulttuuri- ja riistakohteet.
2. Metsähallituksen Pukalan alue-ekologisen suunnitelman (v. 1998) skannattu kartta 2. Arvokkaat luontokohteet ym.
3. Metsähallituksen skannattu Oriveden METSO-kartta (v. 2005).
4. Metsähallituksen Pukalan virkistysmetsän alue-ekologinen suunnitelma, karttatuloste 11.12.2013.
5. Rönnin alueen kartta (Maanmittauslaitoksen Kansalaisen karttapaikka 3.5.2016).
6. Ansionlahden ilmakekuva (Maanmittauslaitoksen Kansalaisen karttapaikka 3.5.2016).